

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Афанасьев В. Г. Общество: системность, познание и управление / В. Г. Афанасьев. – М.: Политиздат, 1981. – 432 с.
2. Бергаланфи Л. фон. Общая теория систем – критический обзор // Исследования по общей теории систем: [сборник переводов / общ. ред. и вст. ст. В. Садовского и Б. Юдина]. – М.: Прогресс, 1969. – С. 23–82.
3. Бражник Е. И. Особенности методологии сравнительных педагогических исследований [Электронный ресурс] / Е. И. Бражник // Электронный научно-педагогический журнал, январь-июнь, 2005 – Режим доступа: <http://www.emissia.org/offline/2005/975.html>.
4. Методология системного анализа [Электронный ресурс]. – ТСиСА. – Режим доступа: <http://e-educ.ru/tsisa22.html>.
5. Митина В. С. Развитие сравнительной педагогики в США / В. С. Митина. – М., 1991. – 93 с.
6. Радул, В. В. Соціально-педагогічна зрілість. Спеціальний курс: [навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів] / В. В. Радул. – Кіровоград: «Імекс ЛТД», 2002. – 248 с.
7. Садовский В. Н. Основания общей теории систем / В. Н. Садовский. – М.: 1974. – 280 с.
8. Спицнадель В. Н. Основы системного анализа: [учебное пособие] / В. Н. Спицнадель. – СПб.: Изд. дом «Бизнес-пресса», 2000. – 326 с.
9. Сурмин Ю. П. Теория систем и системный анализ: [учебное пособие] / Ю. П. Сурмин. – К.: МАУП, 2003. – 368 с.
10. Шандрук С. Тенденції професійної підготовки вчителів у США: [монографія] / С. І. Шандрук. – Кіровоград: Імекс ЛТД, 2012. – 496 с.

REFERENCES

1. Afanasiev, V. N. (1981). *Obshchestvo: systemnost, poznanie y upravleniye*. [Society: systematic, knowledge and management]. Moscow.
2. Bertalanfy, L. fon. (1969). *Obshchaia teoriya sistem – krytycheskyy obzor. Yssledovaniya po obshchei teorii system*. [General Theory of Systems - A Critical Review // Studies in the General Theory of Systems]. Moscow.

3. Brazhnyk, E. Y. (2005). *Osobennosti metodolohyyi sravnytelnykh pedahohycheskykh yssledovaniy [Elektronnyi resurs]*. [Features of the methodology of comparative pedagogical research]. Rezhym dostupu : <http://www.emissia.org/offline/2005/975.html>.
4. *Metodolohiya sistemnoho analiza [Elektronnyi resurs]*. [Methodology of system analysis]. – Rezhym dostupu : <http://e-educ.ru/tsisa22.html>.
5. Mytyna, V. S. (1991). *Razvitye sravnytelnoi pedahohyky v SShA*. [The development of comparative pedagogy in the United States]. Moscow.
6. Radul, V. V. (2002). *Sotsialno-pedahohichna zrlist. Spetsialnyi kurs: [Socio-pedagogical maturity. Special course:]*.Kirovohrad.
7. Sadovskiy, V. N. (1974). *Osnovaniya obshchei teorii system*. [Foundations of the general theory of systems]. Moscow.
8. Spytznadel, V. N. (2000). *Osnovy sistemnoho analiza*. [Basics of system analysis:]. SPb.
9. Surmyn, Yu. P. (2003). *Teoriya sistem y sistemnyy analiz [Systems Theory and Systems Analysis]*. Kyiv.
10. Shandruk, S. (2012). *Tendentsii profesiinoi pidhotovky vchyteliv u SShA*. [Trends in Teacher Training in the United States]. Kirovohrad.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЧАБАНОВИЧ Надія Богданівна – завідувач відділенням анестезіології та інтенсивної терапії, Державна установа «Науково-практичний центр ендovasкулярної нейроортопедичної хірургії НАМН України».

Наукові інтереси: професійна освіта, компаративна педагогіка.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

CHABANOVYCH Nadiia Bohdanivna – Head of the Department of Anesthesiology and Intensive Therapy, State Organisation «Science and Practical Centre of Endovascular Neurological Surgery NAMS of Ukraine».

Circle of scientific interests: professional education, comparative pedagogy.

Стаття надійшла до редакції 12. 02. 2019 р.
Рецензент – д.п.н. професор Шандрук С. І.

УДК 378.147: 009

ЧИЖИКОВА Ольга Вікторівна – викладач Криворізького економічного інституту ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана»
<https://orcid.org/0000-0002-4432-9743>
e-mail: olgalehina@ukr.net

**ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ
СТУДЕНТІВ ЮРИДИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ**

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Оволодіння іноземною мовою як засобом професійного спілкування є сьогодні невід’ємною інтегральною складовою процесу фахової

підготовки майбутнього правознавця. Європейський вектор розвитку освіти України зумовлює імплементацію нових підходів до навчання іноземних мов. Процес іноземної освіти має стати внутрішньо вмотивованим для

самих студентів як активних суб'єктів навчання. На перший план виходить розвиток творчої активності студентів в процесі навчально-пізнавальної діяльності. Зарубіжні дослідники підкреслюють, що студенти мають стати активними партнерами в індивідуалізованих та інтерактивних процесах навчання, в той час як викладач відіграє роль радника і посередника, надає студентам простір для вираження своїх ідей і творчості, впроваджуючи такі методи і завдання, які дозволяють студентам виразити свої думки, розширюючи можливості іншомовного спілкування [6; 7]. Провідною тенденцією сучасних досліджень в області викладання і навчання іноземних мов виступає використання *інтерактивних методів*, які в повній мірі уможливають прояв творчих можливостей студентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інтерактивне навчання як ефективний засіб стимулювання самостійної активності студентів висвітлено у роботах О. Кизим, І. Малафіїка, Л. Пироженко, О. Пометун, С. Сисоевої, П. Фенриха, П. Шевчука та інших. Використання інтерактивних методів навчання на заняттях з іноземної мови як фактору розвитку творчих здібностей вивчали Т. Вудворд, Ю. Куртц, А. Малей, З. Маркова, М. Розенберг, Л. Степанек, Б. Томлінсон та багато інших. Однак застосування зазначених методів в процесі іншомовної освіти майбутніх правознавців не отримало вичерпного висвітлення в науково-педагогічній літературі.

Метою статті є теоретико-практичне обґрунтування доцільності використання інтерактивних методів навчання в процесі вивчення іноземної мови майбутніми правниками.

Виклад основного матеріалу дослідження. Метод навчання визначають як сукупність способів взаємопов'язаної діяльності викладача і учнів, спрямованих на досягнення цілей освіти і розвитку учнів [3]. *Інтерактивне навчання* трактується як: 1) навчання, яке відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учасників навчального процесу [2]; 2) навчання, що ґрунтується на психології людських взаємодій, сутністю якого є організація спільного процесу пізнання, спільної діяльності через діалог, полілог учнів між собою і викладачем [5]; 3) взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці), де учень і викладач є рівноправними суб'єктами навчального процесу, розуміють, що роблять, рефлексують з приводу того, що вони знають, вміють і здійснюють [2; 4]. О. Пометун справедливо підкреслює, що мета інтерактивного навчання – створення педагогом умов, за яких учень сам

відкриватиме, здобуватиме і конструюватиме знання, власну компетентність у різних галузях життя [4].

На основі узагальнення наукової літератури [1; 2; 3; 4; 5] можна визначити переваги *інтерактивного навчання в процесі іншомовної освіти майбутніх юристів*, серед яких: 1) збагачення словникового запасу шляхом опрацювання аутентичного мовного матеріалу, через участь у дискусіях на юридичну тематику, інсценуваннях, спільних завданнях з розв'язання навчально-пізнавальних проблем фахового юридичного спрямування; 2) вираження не тільки власних думок, а й сприйняття і розуміння думок інших стосовно вирішення задач правознавчого характеру; 3) активність педагога поступається місцем активності студентів, а завданням педагога стає створення умов для їх ініціативи [3]: викладач відіграє роль організатора і консультанта, в той час як студент-правознавець стає центральною фігурою, виконує різні види діяльності і розвиває творчі здібності; 4) діалогічна взаємодія і співробітництво, активно-рольова і тренінгові організації навчання; 5) гнучкий контроль знань; 6) розвиток діалогічного мовлення, спрямованого на вирішення навчальних проблем, зокрема на юридичну тематику; розвиток навичок професійного юридичного спілкування; самовдосконалення особистості, розкриття її резервних можливостей і творчого потенціалу; навчання працювати в команді; 8) інтерактивна діяльність забезпечує не тільки приріст знань, умінь, навичок майбутнього фахівця-юриста, способів професійної діяльності і комунікації, але й є необхідною умовою для становлення і удосконалення професійної компетентності [5] тощо. Ми цілком погоджуємось з П. Фенрихом і П. Шевчуком, що «інтерактивні методи полягають у залучанні до дії, навчають мистецтву аргументації, самостійному розв'язанню проблем, пошуку істини, засвоєнню знань, тренуванню вмій і формуванню власної позиції» [1].

Дослідники інтерактивного навчання [2; 3; 4; 5] усі інтерактивні технології поділяють на чотири групи: фронтальні, інтерактивного колективно-групового навчання, ситуативного навчання та навчання у дискусії. Так, Е. Азимов виокремлює кластерний метод, метод двочастинного щоденника, метод порівняльної діаграми, метод пазла, метод цілеспрямованого читання [3]. О. Пометун класифікує такі методи інтерактивного навчання: кооперативне навчання («Два-чотири-всі разом»), «Один залишається / три йдуть», робота в малих групах; колективно-групове (фронтальне) навчання («Вирішення проблем», «Дерево рішень», «Обговорення

проблеми в загальному колі»); ситуативного моделювання (імітаційні або ділові ігри; «Рольова гра», «Спрошене судове слухання»); дискусійні методи («Метод ПРЕС»; «Дискусія в стилі телевізійного ток-шоу»; «Дебати у форматі Карла Поппера» тощо) [4]. І. Малафіїк виокремлює найпростіші, «Аналіз ситуації»), а також імітаційні ігри, дискусії, дебати [2]. П. Фенрих і П. Шевчук визначають такі методи, як: дискусія, «Снігова куля», «Килимок ідей», «Капелюхи», «Оксфордські дебати», інтеграційні ігри, симуляція тощо [1].

За результатами експерименту, проведеного на базі Криворізького економічного інституту ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана» одними з найбільш ефективних методів розвитку творчої активності студентів-правознавців в процесі іншомовної освіти, на нашу думку, є: 1) *Keйс-метод* («Choose the alternative») – викладач презентує ситуацію з юридичної практики, студенти обговорюють, будують структуру і алгоритм дій учасників і визначають один із варіантів рішення справи: (Campbell’s case): Mrs Campbell found that £2000 was missing from her bank account. He discovered that a man claiming to be her landlord had made a claim against her, which she had not received. He had therefore obtained judgment, and frozen funds in her bank account. Her lawyer prepared a defence and counterclaim. As a result, the landlord dropped his claim against her, and the money was returned / or the court ruled in landlord’s favor (from <https://www.northumbria.ac.uk>). 2) *Мозковий штурм* (генерування ідей за короткий час) «Generate, support or reject ideas 3×3» on a topic «A formal program of witness protection» (три команди студентів презентують по три ідеї за темою). 3) *Метод дискусії* (Oxford debate) – працюють дві команди студентів: сторона пропозиції і сторона опозиції, інші студенти – публіка, що голосує в кінці і приймає рішення [1] (наприклад: Death penalty: the experience in other countries & Ukraine (pros and cons)). 4) *Ситуативне моделювання* (імітаційні або ділові ігри) [4] (The open trial, The successful attorney) – розігрування студентами ролей адвоката, обвинувача, судді, свідків та інших під час судового засідання з певної справи (Prone’s case): Mrs Prone took a horse on loan; the horse became ill as a result of a disease and died. Mrs Prone was then taken to court for recovery of veterinary bills paid for by the owner of the horse. Mrs Prone who was the defendant in the case disputed agreeing to pay the bills. The lawyer researched the legal issues involved in the case, represented Mrs Prone on both preliminary issue and full trial in the small claims court. He successfully defended the claim on behalf of Mrs Prone (from <https://www.northumbria.ac.uk>).

5) *Проблемно-пошукові методи навчання (problem-solving) – «rule-getting» and «rule-using»*: правило або граматична структура не надаються в готову вигляді, а виводяться студентами самостійно шляхом керованого відкриття на основі аналізу прикладів, текстів тощо, узагальнюючи мовний матеріал (на прикладі пасивного стану дієслова: Somebody has stolen my wallet / My wallet has been stolen). 6) *Проектний метод* – створення навчальних проектів на задану тематику (Наприклад, «Types of crimes and punishment in the USA».

Таблиця 1
Дані спостережень застосування інтерактивних методів

№	Інтерактивний Метод	Показники				Разом
		інтерес	активність	творчі здібності	рефлексія	
1	<i>Keйс-метод</i>	3	3	3	2	11
2	<i>Мозковий штурм</i>	3	3	3	2	11
3	<i>Метод дискусії</i>	3	2	3	3	11
4	<i>Ситуативне моделювання</i>	3	3	3	3	12
5	<i>Проблемне навчання</i>	2	2	3	3	10
6	<i>Проектний метод</i>	3	2	3	3	11

3 – високий, 2 – середній, 1 – низький рівні

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Отже, інтерактивні методи сприяють ефективному вирішенню комунікативно-пізнавальних задач засобами іншомовного спілкування, мають потужний потенціал розвитку творчої активності студентів-правників, прояву високого рівня самостійності при вирішенні широкого спектру навчальних проблем.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

- Інтерактивні методи навчання: навч. посібник / П. Шевчук, П. Фенрих. – Щецін: WSAP, 2005. – 170 с.
- Малафіїк І. В. Дидактика новітньої школи: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / І. В. Малафіїк. – К.: Слово, 2015. – 632 с.
- Новий словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам). – М.: Издательство ИКАР / Э. Г. Азимов, А. Н. Щукин. - 2009. – 448 с.
- Пометун О. І. Енциклопедія інтерактивного навчання / О. І. Пометун. – К.: А.С.К., 2007. – 144 с.
- Сисоєва С. Інтерактивні технології навчання дорослих: Навчально-методичний посібник / С. Сисоєва. – К.: ВД «ЕКМО», 2011. – 324 с.
- Rosenberg M. The learner as a creativity resource / Marjorie Rosenberg // Creativity in the English language classroom / Edited by Alan Maley and Nik Peachey: British Council, 2015. – P. 123–133.
- Stepanek L. A creative approach to language teaching: a way to recognise, encourage and appreciate students’ contributions to language classes / Libor Stepanek // Creativity in the English language classroom/ Edited by Alan Maley and Nik Peachey: British Council, 2015. – P. 98 –103.

REFERENCES

- Interaktyvni metody navchannya (2005).* [Interactive methods of education]. Shhecin.
- Malafiyik, I. V. (2015). *Dydaktyka novitnoyi*

shkoly. [Didactics of modern school]. Kyiv.

3. *Novyj slovar` metodycheskыx terminov u ponyatyj (teoriya u praktyka obuchenyya yazykam) (2009)*. [New dictionary of methodical terms and concepts]. Moscow.

4. Pometun, O. I. (2007). *Encyklopediya interaktyvnogo navchannya*. [Encyclopedia of interactive learning]. Kyiv.

5. Sysoyeva, S. (2011). *Interaktyvni texnologiyi navchannya doroslyx*. [Interactive adult learning technologies]. Kyiv.

6. Rosenberg, M. (2015.) The learner as a creativity resource / Marjorie Rosenberg // *Creativity in the English language classroom* / Edited by Alan Maley and Nik Peachey: British Council.

7. Stepanek, L. A (2015). Creative approach to language teaching: a way to recognise, encourage and appreciate students' contributions to language classes / Libor Stepanek // *Creativity in the English language classroom* / Edited by Alan Maley and Nik Peachey: British Council.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЧИЖИКОВА Ольга Вікторівна – викладач Криворізького економічного інституту ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана».

Наукові інтереси: розвиток творчих здібностей студентів в процесі вивчення іноземних мов у вищій школі.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

CHIZHIKOVA Olga Victorivna – Lecturer of Kryvyi Rih Institute of Economics of State Higher Educational Establishment «Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman».

Circle of scientific interests: development of students' creative abilities in the process of foreign language studying in high school.

Стаття надійшла до редакції 12. 12. 2018 р.

Рецензент – д.п.н. професор Шандрук С. І.

УДК 37.014.2(480)

ВАГІНА Оксана Миколаївна –

аспірантка кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Центральноукраїнського педагогічного університету ім. В. Винниченка
e-mail: ivanvagin2017@gmail.com

НАЦІОНАЛЬНАЛЬНІ ОСВІТНІ ТРАДИЦІЇ ФІНЛЯНДІЇ У КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ОСВІТИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Фінляндія є одною із світових лідерів у навчальних досягненнях. Освітні заклади цієї країни дають можливість розвиватися учням незалежно від сімейного, соціально-економічного статусу чи здібностей. Основною метою шкільної системи являється розвиток учнів з перспективою, що кожен із них зможе досягти високого рівня знань.

Успіх фінської системи освіти полягає у продуманій освітній політиці Фінляндії, яка базується на досягненнях сучасних дослідників з педагогіки, психології та дидактики, котр запропонували адаптивну систему навчання. Така система враховує, наскільки це можливо, рівень розвитку і особливості кожного з учнів. На практиці така система освіти означає індивідуалізацію і внутрішню диференціацію навчального процесу. Завдяки даній концепції фінська освіта займає лідируючі позиції, так як має високий рівень підготовки як школярів, так і фахівців у закладах вищої освіти.

За таких обставин суттєво зростає роль порівняльно-педагогічних досліджень у вітчизняній педагогічній науці, які дають змогу вивчати освітні моделі інших країн, глибинну природу їхнього виникнення й функціонування з огляду на соціально-

культурні та історико-педагогічні умови їхнього існування. Безсумнівний інтерес у такому контексті викликає нова освітньо-виховна модель Фінляндії, яка за рівнем та якістю шкільної освіти займає чи не найвищий щабель серед групи країн-лідерів.

Феномен успішності освітньої реформи Фінляндії нашою країною працівників освіти інших держав на аналіз та спроби застосовувати їхні концепції та напрацювання у своїх країнах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковці різних країн всебічно досліджують сучасні підходи у фінській освіті. Відомий вчений Гарвардського університету Пасі Салберг (Pasi Sahlberg) у праці «Фінські уроки. Історія успіху реформ шкільної освіти в Фінляндії», досліджуючи фінські освітні реформи, наголошує, що їх головним досягненням стало зменшення кількості стандартних тестів, підвищення автономії шкіл, а також удосконалення системи освіти самих учителів.

Питаннями становлення сучасної фінської освіти займалися дослідники В. Бутова, Н. Базелюк, С. Гринюк, у працях яких представлено розвиток системи педагогічної освіти Фінляндії у напрямку Європейської інтеграції, висвітлено основні етапи в